Socialförsäkringsutskottets betänkande 1985/86:21

om flyktingpolitiken (skr. 1985/86:129) och om utlänningslagen m.m. (prop. 1985/86:133)

SfU
1985/86:21

Skrivelsen

Genom skrivelse 1985/86:129 om flyktingpolitiken bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad statsrådet Gradin anfört om Sveriges flyktingpolitik.

Propositionen

I proposition 1985/86:133 om ändring i utlänningslagen (1980:376) m.m. har regeringen (arbetsmarknadsdepartementet) föreslagit riksdagen att anta följande av lagrådet granskade lagförslag

1. Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (1980:376),

2. Förslag till lag om ingivande av besvär över statens invandrarverks beslut i vissa ärenden enligt utlänningslagen (1980:376) m.m.

Lagförslagen återfinns som bilaga till betänkandet.

Motioner

Motioner väckta med anledning av proposition 1985/86:133

I motion 1985/86:482 av Sten Andersson i Malmö (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det avtal bör upphävas som träffats med Östtyskland och som innebär att de som passerar Östtyskland och avser resa till Sverige endast tillåts göra detta om de har svenskt inresetillstånd.

I motion 1985/86:483 av Rune Backlund m.fl. (c) hemställs

1. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts rörande stor restriktivitet vid omhändertagande av passhandlingar,

2. att riksdagen avslår propositionens förslag rörande regelmässigt tagande av fingeravtryck,

3. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om fotografering av asylsökande,

4. att riksdagen avslår propositionens förslag rörande transportörs skyldighet att medföra utlänning från Sverige.

I motion 1985/86:484 av Kenth Skärvik m.fl. (fp) hemställs

1. att riksdagen avslår paragraferna 8 b, 8 c och 82 i förslag till Lag om ändring i utlänningslagen (1980:376),

2. att riksdagen beslutar att i utlänningslagen införa följande paragraf:

Polismyndighet får ta en utlännings fingeravtryck och fotografi om utlänningen, vid ankomsten till Sverige eller därefter, ansöker om uppehållstillstånd och då inte kan styrka sin identitet.

I motion 1985/86:485 av Hans Göran Franck m.fl. (s) hemställs att riksdagen beslutar att nuvarande bestämmelser i utlänningslagen förblir gällande tills vidare vad gäller

1) omhändertagande av pass,

2) tagande av fingeravtryck och fotografi och

3) transportörs skyldighet att medföra en utlänning från Sverige.

I motion 1985/86:486 av Lars Werner m.fl. (vpk) föreslås att riksdagen beslutar avslå proposition 1985/86:133 vad avser

1. tagande av fingeravtryck och fotografi vid utlännings ankomst till Sverige, samt

2. avskaffande av gällande tidsgräns beträffande transportörs skyldighet att medföra avvisad utlänning från Sverige.

I motion 1985/86:487 av Nils Carlshamre m.fl. (m) hemställs

1. att riksdagen avslår förslaget i propositionen till 8 b § i utlänningslagen,

2. att riksdagen med ändring av förslaget i propositionen till 8 c § i utlänningslagen beslutar att lagrummet skall ha följande lydelse:

Polismyndigheten får ta en utlännings fingeravtryck och fotografi om utlänningen, vid ankomsten till riket eller därefter, ansöker om uppehållstillstånd och inte tillförlitligen kan styrka sin identitet.

3. att riksdagen avslår förslaget i propositionen till ändrad lydelse av 82 § utlänningslagen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av en redovisning av karaktären och innehållet i de med Östtyskland träffade flyktingöverenskommelserna samt en utvärdering av den nya regeltillämpningens följder för svensk handläggning av flyktingärendena och av konsekvenserna för flyktingarna i fråga.

I motion 1985/86:488 av Gunnel Liljegren (m) hemställs att riksdagen begär att regeringen låter göra den utredning som föreslås i motionen.

Motion väckt med anledning av proposition 1985/86:98

I motion 1985/86:347 av Rune Backlund m.fl. (c) hemställs

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om behovet av speciella insatser för flyktingbarn

Övriga yrkanden i motionen behandlas i betänkandet SfU 1985/86:20.

I motion 1984/85:1714 av Karin Andersson (c) och Rune Backlund (c) hemställs att riksdagen begär att regeringen vidtar åtgärder för Sveriges återinträde i ICM.

I motion 1984/85:2307 (motivering i 1984/85:2306) av Karin Andersson m.fl. (c) hemställs

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen sagts om anknytnings- och anhöriginvandring.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1985/86

I motion 1985/86: Sf326 av Gunnel Liljegren m.fl. (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en redovisning av erfarenheterna av uppskjuten invandrarstatus och möjligheten till en omprövning av praxis.

I motion 1985/86:Sf501 av Lars Werner m.fl. (vpk) föreslås

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om en generös och human flyktingpolitik,

2. att riksdagen hemställer hos regeringen om initiativ för att åstadkomma ett samordnat europeiskt ansvarstagande för flyktingproblemen i enlighet med vad som anförs i motionen.

I motion 1985/86:Sf502 av Sonja Rembo och Anita Bråkenhielm (m) hemställs att riksdagen beslutar begära att regeringen vidtar sådana förändringar i utlänningsförordningen att flykting kan erhålla tidsbegränsat arbetstillstånd under den tid utredning om uppehållstillstånd pågår.

I motion 1985/86:Sf503 av Maud Björnemalm m.fl. (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär omprövning av tvåårsregeln på så sätt att invandrarverket får skyldighet att ompröva dessa ärenden på rådande omständigheter efter skilsmässan.

I motion 1985/86:Sf506 av Kerstin Ekman (fp) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om inträde i ICM (Intergovernmental Committee for Migration).

I motion 1985/86:Sf509 av Margareta Palmqvist m.fl. (s) hemställs, yrkande 1 (delvis)

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om svensk flyktingpolitik.

I motion 1985/86:Sf510 (motivering i 1985/86:U510) av Karin Söder m.fl. (c) hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om individuella utredningar om flyktingbarn,

2. att riksdagen uttalar sig för att inga flyktingfamiljer får splittras genom myndigheternas agerande.

I motion 1985/86:Sf511 av Sten Svensson (m) hemställs att riksdagen beslutar att avskaffa utlänningslagens bestämmelser om arbetsgivares skyldighet att till polismyndighet anmäla när utländsk medborgares anställning påbörjats resp. upphört.

I motion 1985/86:Sf513 av Hans Göran Franck m.fl. (s) hemställs

3. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av möjligheten för

asylsökande att erhålla preliminärt förhandsbesked om uppehållstillstånd för politiska flyktingar och därmed jämställda.

4. att riksdagen hos regeringen begär att ett överförande av polisens uppgifter beträffande asylärenden till civila organ likaledes prövas.

I motion 1985/86:Sf515 av Per Arne Aglert och Bengt Harding Olson (fp) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att SIV och arbetsmarknadsdepartementet skall övergå till att också ha muntliga överläggningar mellan handläggaren i asylärenden och den asylsökande.

I motion 1985/86:Sf517 av Alf Svensson (c) hemställs

3. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära ändring i utlänningslagen innebärande att direktavvisning av asylsökande endast får ske efter beslut av invandrarverket,

4. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om skyldighet för statens invandrarverk att årligen välja ut ett antal avvisningsfall och följa de avvisades öden,

5. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära uppsägning av avtalet med Östtyskland om kontroll av visering hos genomresande,

6. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om åtgärder för att komma överens med övriga europeiska länder om en mer generös och om möjligt likformig bedömning av flyktingar.

I motion 1985/86:Sf519 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om

a) överföring av beslut om avvisning vid gränsen från polisen till invandrarverket,

c) rätt för asylsökande som fått avslag på ansökan till rimlig förberedelsetid för avresa så de kan lämna landet under värdiga former,

d) införande av beslutsmotivering vid beslut om politisk asyl,

e) bättre utredningar av barnens situation i asylärenden,

f) införande av ett absolut förbud mot att ta barn i fängsligt förvar,

g) bättre garantier mot splittring av asylsökande familjer,

i) att Sverige bör ta initiativ till internationella förhandlingar med berörda parter om varje flyktingproducerande region.

Utskottet

Inledning

Genom beslut vid 1983/84 års riksmöte (prop. 1983/84:144, SfU 30, rskr 410) konfirmerades de riktlinjer för flyktingpolitiken som riksdagen lagt fast år 1979. I korthet innebär dessa att Sverige skall arbeta internationellt för att motverka uppkomsten av flyktingsituationer och prioritera flyktinghjälp i tredje land samt, då flyktingar överförs hit, ge förtur åt dem som är i akut behov av skydd. Vidare skall en generös lagstiftning och asylpraxis ingå som en viktig del i den samlade flyktingpolitiken. En reglering av flyktinginvandringen skall endast vara möjlig beträffande flyktingar som överförs till Sverige och beträffande personer som åberopar politisk-humanitära skäl för att få stanna i landet.

I proposition 1983/84:144 om invandrings- och flyktingpolitiken förordades att regeringen årligen skulle lämna riksdagen en redogörelse för Sveriges invandrings- och flyktingpolitik. En redovisning med tonvikt på flyktingpolitiken lämnades vid föregående riksmöte (skr 1984/85:185, SfU 27) avseende år 1984. I den förevarande skrivelsen 1985/86:129 lämnas en sådan redogörelse avseende år 1985.

I skrivelsen erinras inledningsvis om att den svenska flyktingpolitiken främst består av följande delar:

– agerande i FN och andra internationella fora för att motverka och lösa internationella konflikter och för att upprätthålla de mänskliga rättigheterna,

– ekonomiskt stöd till UNHCR, UNRWA, enskilda och andra organisationer för flyktingarbete utanför Sverige,

– internationellt samarbete i syfte att verka för en internationell ansvarsfördelning och stärka flyktingars rättsliga skydd,

– aktiva insatser, främst i samarbete med UNHCR, för överföring till Sverige av flyktingar som behöver en säker tillflyktsort undan förföljelse,

– mottagande av flyktingar i Sverige, i enlighet med en asyllagstiftning som i vissa avseenden ger flyktingar och jämförbara grupper ett starkare skydd än vad 1951 års flyktingkonvention stadgar,

– kommunala och andra insatser för flyktingar i det svenska samhället, som syftar till att främja deras möjligheter att finna sig tillrätta här,

– stöd till frivillig repatriering från Sverige.

I skrivelsen redovisas härefter den praktiska tillämpningen av dessa principer med tonvikt på år 1985.

Enligt FN:s beräkningar finns det för närvarande ca 12 miljoner flyktingar i världen. De största flyktingkoncentrationerna finns i Pakistan och Iran, till vilka länder 4,8 milj. afganer flytt, i Mellanöstern där 2 milj. palestinier vistas som flyktingar och i Afrika, där 4 milj. afrikaner befinner sig på flykt utanför eller i sina egna länder. Även i Sydostasien, Centralamerika och Sydamerika finns stora flyktingproblem. Den tyngsta bördan att ta emot flyktingarna har fallit på de s.k. första asylländerna i tredje världen. I Västeuropa har antalet asylsökande ökat kraftigt och fördubblats på två år. 1985 sökte 165 000 personer, främst från Mellanöstern och Sydvästasien asyl i något Västeuropeiskt land. I Sverige uppgick antalet asylsökande till ca 14 500 personer.

Enligt FN:s flyktingkommissaries (UNHCR) bedömning är dagens flyktingsituation av större dimensioner än någonsin tidigare och konsekvenserna på sikt har aldrig varit så svåra att överblicka. Alla kontinenter berörs i dag av flyktingströmmar och lösningar måste därför sökas i ett globalt perspektiv. Flyktingproblemens bakomliggande orsaker ges nu allt större uppmärksamhet liksom behovet av att skapa bestående lösningar av dessa. Allmänt anses en frivillig repatriering vara den bästa lösningen, om förutsättning härför finns eller kan skapas. En temporär lösning är integration i första asyllandet, medan omplacering i tredje land allt mer kommit att betraktas som en nödlösning när övriga lösningar inte kan förekomma.

UNHCR:s budget för år 1985 uppgick till drygt 500 milj.dollar. Sveriges reguljära bidrag till FN:s flyktingkommissarie var 60 milj.kr. Sveriges bidrag till FN:s andra organisation som bistår flyktingar, hjälporganisationen för palestinska flyktingar (UNRWA), uppgick tillhopa till 70 milj. kr. Sverige har vidare med biståndsmedel lämnat katastrofhjälp åt flyktingar och hemlösa med 115 milj. kr. som kanaliserats via FN-organ (UNHCR, UNRWA, UNICEF, WFP), Röda korset och genom svenska frivilligorganisationer. Av biståndsmedel har också utgått tillhopa 160 milj. kr. till flyktingar och hemlösa i Latinamerika och Afrika.

Problemet med ökningen av antalet asylsökande får nu hög prioritet inom UNHCR och i flera av dess medlemsländer. Mot bakgrund av att UNHCR ombetts att tillse att omplacering av flyktingar i största möjliga utsträckning sker i ordnade former och kommer dem tillgodo som är i störst behov av en fristad kallade FN:s flyktingkommissarie i maj 1985 berörda länder till konsultationer om den ökade inströmningen i Europa, varvid man kom överens om att intensifiera sitt samarbete för att söka nya lösningar och en jämnare bördefördelning. I november 1985 inbjöd Sverige flyktingkommissarien och ett mindre antal länder till fortsatta diskussioner i dessa frågor. Konsultationerna kommer att fortsätta under år 1986. Flyktingkommissarien har vidare under år 1985 i särskild ordning låtit utreda den ökande flyktinginvandringen i Europa. Arbetet utmynnade i en rapport som belyser de asylsökandes rättigheter, berörda länders legala och humanitära förpliktelser samt de problem som på senare tid börjat göra sig gällande i anslutning till den ökande inströmningen.

Sverige har även mot bakgrund av den nya situationen bilateralt utvecklat kontakterna med en rad berörda länder, såväl i som utom Europa. Flyktingfrågor diskuteras också i ökad grad inom både Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet.

Under år 1985 har totalt 668 flyktingar överförts till Sverige inom ramen för den s.k. flyktingkvoten som sedan början av 1970-talet årligen omfattat 1250 personer. Att kvotuttagningen synes vara förhållandevis liten har flera orsaker. Siffran för kalenderår blir inte helt rättvisande eftersom kvotuttagningen sker per budgetår. Omläggningen av mottagningssystemet för flyktingar och asylsökande, som ägde rum under året, tog en avsevärd del av SIV:s resurser i anspråk. Den omfattande inströmningen av enskilt inresta asylsökande innebar en hög belastning på förläggningar och i kommuner. Vidare har framställningarna från UNHCR om flyktingmottagning varit färre än vanligt. SIV har därför sett sig föranlett att senarelägga överföring inom kvoten av större grupper från läger medan akutfall tagits emot som vanligt.

Flyktinginvandringen till Sverige består till övervägande del av personer som reser hit och söker asyl vid gränsen eller efter ankomsten till Sverige. Under år 1985 sökte som nämnts ca 14 500 personer inkl. barn asyl, varav ca 2900 direktavvisades. Flertalet asylsökande kom från Iran, Irak, Polen, Turkiet och Chile.

Iranska asylsökande kom huvudsakligen till Sverige från Turkiet via Tyska Demokratiska Republiken (DDR) och Trelleborg. Sedan slutet av år 1985 har flera iranska asylsökande anlänt via Arlanda. Majoriteten är unga

män som inte vill delta i kriget mot Irak. Även ett förhållandevis stort antal personer från Irak och Libanon har sökt asyl i Sverige. Beträffande libanesiska asylsökande har stora svårigheter uppstått vid verkställighet av utvisnings- och avvisningsbeslut med avseende på personer som saknat dokument.

Under år 1985 beviljades sammanlagt 5 686 vuxna personer uppehållstillstånd av flykting- eller flyktingliknande skäl. Om barn inräknas uppgår antalet till ca 7300. Många av de asylsökande under år 1985 väntade fortfarande på uppehållstillstånd vid ingången av år 1986.

Majoriteten av de utomnordiska invandrarna består emellertid inte av flyktingar utan av personer som fått stanna på andra grunder främst på grund av att de har familjeanknytning till Sverige.

I tre motioner från den allmänna motionstiden i år berörs möjligheterna till ett internationellt samarbete i flyktingfrågor. Lars Werner m.fl. begär i motion Sf 501 (yrk. 2) ett tillkännagivande om att Sverige bör ta initiativ på statsministernivå för att åstadkomma ett samordnat europeiskt ansvarstagande för flyktingproblemen. Bengt Westerberg m.fl. begär i motion Sf519 (yrk. 1 i) ett tillkännagivande om att Sverige bör ta initiativ till internationella förhandlingar mellan berörda parter om varje flyktingproducerande region. Alf Svensson, slutligen, begär i motion Sf517 (yrk. 6) förslag om åtgärder för att komma överens med övriga länder om en mer generös och om möjligt likformig bedömning av flyktingar.

Av regeringens skrivelse om flyktingpolitiken framgår att initiativ i det syfte som begärts i motionerna redan tagits såväl för att få till stånd ett intensifierat samarbete mellan de europeiska länderna som för att i största möjliga utsträckning få till stånd omplaceringar av flyktingar under ordnade former. Utskottet anser att vad som redovisats i skrivelsen i detta hänseende visar att något tillkännagivande i enlighet med motionärernas önskemål inte är påkallat.

I några motioner framförs kritiska synpunkter på den praktiska tillämpningen av svensk flyktingpolitik. I motion Sf501 av Lars Werner m.fl. framhålls att flyktingpolitiken är mycket restriktiv och att utlänningslagens praktiska tillämpning strider mot dess anda av humanism och generositet. Motionärerna anför bl.a. att flyktingpolitiken inte får göras till en arbetsmarknadsfråga eller bli en fråga om välgörenhet utan måste vara en fråga om internationell solidaritet. I ett ansträngt arbetsmarknadsläge är det, menar motionärerna, viktigare än någonsin att slå vakt om den generösa flyktingpolitiken. De begär (yrk. 1) ett tillkännagivande härom till regeringen. Även i motion Sf509 av Margareta Palmqvist m.fl. (yrk. 1 delvis) framhålls att flyktingpolitiken är restriktiv och motionärerna begär ett tillkännagivande om att invandrings- och flyktingpolitiken skall drivas efter de riktlinjer som riksdagen lagt fast, och att alla som söker asyl skall ha rätt att få sin sak prövad. Dessutom skall vid prövningen en generös attityd intas och de sökande bör tillförsäkras rättssäkerhet bl. a. genom juridiskt biträde vid gränsen.

Även i motionerna 487 av Nils Carlshamre m.fl., 482 av Sten Andersson i Malmö och Sf517 av Alf Svensson riktas viss kritik mot regeringens handläggning av flyktingfrågor. I motion 487 framhålls att åtgärder bl.a.

vidtagits som försvårat för asylsökande att alls nå Sverige och få sin sak prövad enligt svensk lag. Motionärerna nämner särskilt att flyktingströmmen från Mellersta Östern till Trelleborg helt strypts till följd av att Sverige ingått en överenskommelse med DDR. De anser (yrk. 4) att regeringen bör för riksdagen redovisa karaktären av och innehållet i de överenskommelser som träffats med DDR och även lämna en utvärdering av hur den nya regeltillämpningen verkat på svensk handläggning av flyktingärenden och vilka möjligheter att finna en fristad som nu står öppen för flyktingar från de aktuella områdena i Mellanöstern. I motionerna 482 och Sf517 (yrk. 5) begärs ett tillkännagivande om att den ifrågavarande överenskommelsen bör upphävas.

Utskottet har under ärendets behandling erhållit en redogörelse från statssekreterare Jonas Widgren, arbetsmarknadsdepartementet, om vilka kontakter som förekommit mellan Sverige och DDR i fråga om transitresenärer till Trelleborg. Utskottet återger nedan de synpunkter Jonas Widgren framförde med anledning av motion 487 (yrk. 4).

Från svensk sida blev man under år 1984 varse att DDR systematiskt och beträffande ett mycket stort antal transitresenärer hade börjat tillämpa en praxis när det gäller transitviseringar som helt avvek från vad som är internationellt vedertaget. DDR hade tidigare delvis följt internationell praxis, åtminstone i förhållande till andra länder inom Warszawapakten.

Den internationella praxis beträffande transitviseringar som tillämpas av det helt övervägande antalet länder i såväl Väst- som Österuropa innebär att transitvisering inte beviljas för en viseringspliktig utlänning om han inte kan uppvisa behövlig inresevisering i det land han skall besöka efter transiteringen. Denna princip tillämpas även av övriga nordiska länder och av Sverige och återspeglas t.ex. i invandrarverkets föreskrifter för utlandsmyndigheternas handläggning av ärenden enligt utlänningslagen.

Med anledning av det under 1984 och 1985 kraftigt ökade antalet asylsökande som anlände till Trelleborg via DDR och som genomgående saknade svensk inresevisering tog regeringen vid upprepade tillfällen kontakt med DDR. I dessa kontakter har man från svensk sida vädjat till DDR att anpassa sig till internationell praxis i denna fråga.

Från DDR:s sida har man ursprungligen hävdat att den s.k. Barcelonaöverenskommelsen skulle lägga hinder i vägen för DDR att följa internationell viseringspraxis. Sedermera har man från DDR:s sida förklarat sig beredd att följa internationell viseringspraxis. Från svensk sida har man endast hänvisat till vad som framgår av de svenska viseringsreglerna i utlänningslagstiftningen, och man har förklarat att dessa regler är ett tillräckligt beslutsunderlag för DDR:s del för att genomföra en anpassning till internationell praxis.

DDR:s regering har sedan slutet av år 1985 hörsammat Sveriges vädjan och beviljar numera inte i samma utsträckning som tidigare transitvisering till personer som saknar svensk inresevisering. DDR tillämpar därmed en praxis på detta område som liknar den som vi själva och andra länder i vår närhet tillämpar. Det kan tilläggas att DDR också tillämpar en liknande ordning i förhållande till Danmark och Förbundsrepubliken Tyskland.

Att vidta åtgärder för att understödja att internationell viseringspraxis upprätthålls står inte i strid mot riksdagens riktlinjer för flyktingpolitiken. Något brott mot internationella konventioner eller syftet med dessa föreligger inte heller. I 1951 års FN-konvention om flyktingars rättsliga ställning (flyktingkonventionen) anges vilka rättigheter och förmåner en kon-

ventionsstat är skyldig att tillförsäkra flyktingar, som vistas inom dess område. Bl.a. gäller att en flykting inte får avvisas eller utvisas till gränsen mot ett område där han riskerar politisk förföljelse. Däremot innebär inte flyktingkonventionen, direkt eller indirekt, någon förpliktelse att hjälpa flyktingen att komma till ett land där han kan få asyl. Några sådana skyldigheter återfinns inte heller i någon av de rekommendationer som antagits av FN:s flyktingkommissaries (UNHCR) exekutivkommitté.

Från den svenska regeringens sida görs nu stora ansträngningar för att erbjuda de människor alternativ som annars hade sett sig tvungna att anlita kommersiellt inriktade exploatörer. Ansträngningarna inriktas på att uppnå trygga förhållanden för de berörda i s.k. första asylländer eller att hjälpa dem att komma vidare till tredje land. Samtalen med FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) i dessa frågor har intensifierats, och det nyligen hållna mötet i Haag (den 15–17 april 1986) mellan kommissarien och de mest berörda västeuropeiska länderna syftade bl.a. till att förstärka UNHCR:s roll i berörda regioner i Asien.

Sverige gör också, främst genom samarbete med UNHCR, aktiva insatser för att till Sverige överföra flyktingar, som behöver en säker tillflyktsort undan förföljelse. Ungefär 1250 flyktingar överförs på detta sätt (genom den s.k. flyktingkvoten) till Sverige varje år. En stor del av de iranier som kom till Sverige via DDR, hade redan skydd i Turkiet. Under våren har uttagningar gjorts på flyktingkvoten av iranier som uppehållit sig i Turkiet. Fram till slutet av innevarande budgetår bör närmare 600 iranier ha överförts till Sverige. Av de iranier som har ansökt om att få komma hit, har långt ifrån alla haft tillräckliga skäl för att bli betraktade som flyktingar enligt flyktingkonventionen.

Personer som önskar komma till Sverige kan liksom tidigare vända sig till svenska utlandsmyndigheter och ansöka om inresevisering eller uppehållstillstånd. Viss kvotuttagning sker redan nu på detta sätt.

Slutligen bör nämnas att nära 10000 av de närmare 15000 personer som sökte asyl i Sverige år 1985 kom via andra inreseorter än Trelleborg. Från januari till mars 1986 hade sammanlagt 1879 personer sökt asyl i Sverige. Regeringen överväger inga ändringar i de svenska asylbestämmelserna, utan rätten att söka asyl gäller och bör gälla på samma sätt som alltid, i enlighet med svenska humanitära traditioner.

Utskottet finner att yrkande 4 i motion 487 blivit tillgodosett med denna redogörelse och motionen behöver inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet avstyrker mot bakgrund av vad som kommit fram i redogörelsen också bifall till motionerna 482 och Sf517 (yrk. 5).

De påståenden som gjorts i motionerna Sf501 och Sf509 om att regeringens flyktingpolitik är restriktiv och inte följer de riktlinjer som riksdagen lagt fast är allmänt hållna. Kritiken kan närmast antas ha sin grund i dels regeringens ovan redovisade agerande för att förmå DDR att följa internationell viseringspraxis, dels i de brister i rättssäkerheten som i den allmänna debatten påtalats beträffande polismyndigheternas handläggning av de s.k. direktavvisningsfallen. Efter den lämnade redogörelsen beträffande transitresenärerna via DDR, vilken för övrigt tydligt visar vilka svårigheter som föreligger när det gäller att i den praktiska tillämpningen bedriva en konsekvent flyktingpolitik, anser utskottet att någon invändning inte kan riktas mot regeringens handlande i denna fråga. Problem med rättssäkerheten vid gränsen har sedan flera år uppmärksamt följts av regeringen som år 1984 tillkallat en särskild utredare för att se över frågor i anslutning

härtill (utredningen A 1984:10 om asylförfarandet vid gränserna och om klagorätt i verkställighetsärenden). Utredningsarbetet som närmare kommer att beröras nedan, beräknas avslutat under innevarande år. I utredningens arbete bedöms, såsom också nyligen framhållits av justitieutskottet i betänkande JuU 1985/86:26, bl.a. behovet av rätt till juridiskt biträde vid gränsen.

Utskottet avstyrker med det anförda bifall till motionerna Sf501 och Sf509 i nu behandlade delar.

I motion 488 av Gunnel Liljegren anser motionären att en redovisning bör lämnas av hur utlänningslagen har verkat och praxis har utformats såvitt avser tillämpningen av främst 3 och 6 §§ utlänningslagen (UtlL). Alf Svensson anser i motion Sf517 (yrk. 4) att invandrarverket bör åläggas att årligen välja ut ett representativt antal avlägsnandeärenden och noggrant följa de asylsökandes öden och rapportera till regeringen.

I den förenämnda skrivelsen anförs att en särskild undersökning avseende SIV:s och regeringens praxis i tillståndsgivningen genomförts inom arbetsmarknadsdepartementet i början av år 1986. Undersökningen visar att ungefär hälften av dem som fått tillstånd att stanna i Sverige under år 1985 har fått uppehållstillstånd på skäl hänförliga till 3 § UtlL, vilken motsvarar flyktingkonventionens flyktingdefinition. Ca 10 % har fått uppehållstillstånd på grundval av 5 § UtlL, som ger skydd för krigsvägrare, och övriga 40 % på grundval av politisk-humanitära skäl enligt 6 § UtlL. Därutöver fick 868 vuxna personer uppehållstillstånd av humanitära skäl. Tillståndsgivningen har enligt skrivelsen i stora drag följt den praxis som utvecklats under senare år.

Såvitt gäller förslaget i motion Sf517 vill utskottet erinra om att ett avlägsnandebeslut förutsätter att det står klart att utlänningen inte löper risk för förföljelse eller motsvarande. Mot den bakgrunden förefaller det inte rimligt att göra en organiserad uppföljning av vad som händer personer som blir avlägsnade ur landet. Skulle det i något fall komma fram uppgifter om att en avlägsnad person skulle ha råkat illa ut finns det däremot anledning att undersöka vad som hänt och utskottet har erfarit att så sker i praktiken.

Med det anförda och då utskottet utgår från att även kommande års skrivelser om flyktingpolitiken kommer att innehålla redogörelser för utvecklingen av praxis i tillståndsärenden anser utskottet att såväl motion 488 som motion Sf517 yrkande 4 kan lämnas utan åtgärd.

I två motioner, 1984/85:1714 av Karin Andersson och Rune Backlund och Sf506 av Kerstin Ekman, begärs att Sverige skall återinträda i ICM (Intergovernmental Committee for Migration).

ICM är en internationell hjälporganisation som ursprungligen upprättades för att ombesörja transport av flyktingar och migranter från Europa till andra världsdelar, men som numera bedriver en verksamhet med global inriktning. Sverige var medlem i organisationen fram till år 1962. Efter utträdet har Sverige dock såsom framgår av regeringens skrivelse deltagit i flera av ICM:s seminarier i flykting- och migrationsfrågor och Sverige fick år 1980 observatörsställning i organisationen. Frågan om svenskt medlemskap i ICM bereds för närvarande inom regeringskansliet. Med hänsyn

härtill anser utskottet att motionerna 1984/85:1714 och Sf506 får anses tillgodosedda.

Proposition 1985/86:133 om ändring i utlänningslagen m.m.

Inledning

I propositionen föreslås vissa ändringar i utlänningslagen i syfte att stärka rättssäkerheten i verkställighetsärenden, förbättra effektiviteten i ärenden angående uppehållstillstånd, avvisning och utvisning samt att skapa möjlighet för snabbare handläggning av besvärsärenden. Förslagen innebär i korthet följande. Besvärsrätten över beslut enligt utlänningslagen kompletteras så att det i vissa fall skall finnas möjlighet att överklaga polismyndighets beslut i verkställighetsärende angående avvisning och utvisning. För att förhindra att pass förstörs efter ankomsten till Sverige och för att underlätta för de handläggande myndigheterna att fastställa en asylsökandes identitet föreslås dels utökade möjligheter att omhänderta en utlännings pass, dels ändrade regler rörande möjligheten att ta fingeravtryck och fotografi av utlänningar som söker uppehållstillstånd här i landet. Vidare föreslås en anpassning till de regler som internationellt gäller beträffande en transportörs skyldighet att medföra en utlänning från Sverige. Slutligen föreslås för att bl.a. nedbringa handläggningstiderna i besvärsärenden hos regeringen att statens invandrarverk (SIV) skall få rätt att under vissa förutsättningar ompröva sina beslut, även i de fall besluten överklagats till regeringen.

Klagorätt i verkställighetsärenden m.m.

I utlänningslagen anges på vilka villkor utlänningar får resa in i och ut ur Sverige samt uppehålla sig och ha anställning här. Närmare bestämmelser för lagens tillämpning finns i den av regeringen utfärdade utlänningsförordningen (1980:377).

Regeringen kan enligt 10 § UtlL föreskriva att utlänningar inte utan tillstånd får resa in i eller uppehålla sig i Sverige. Tillstånd kan ges som visering eller uppehållstillstånd. Fr.o.m. år 1981 gäller generellt att uppehållstillståndet skall ha ordnats före inresan till Sverige. Undantag härifrån gäller dock för asylsökande och för vissa andra fall.

Den omedelbara kontrollen av inresande företas av polismyndigheten som kan besluta om avvisning inom tre månader efter ankomsten. Om utlänningen åberopar rätt till asyl enligt 3, 5 eller 6 §§ UtlL skall polisen överlämna ärendet till SIV för prövning. Överlämnande behöver dock ej göras om utlänningens påstående om rätt till asyl är uppenbart oriktigt eller, vid åberopande av asyl enligt 6 §, skälen härför kan lämnas utan avseende. I samtliga nu nämnda fall skall ärendet dock anmälas av polismyndigheten till SIV, som skall ta ställning till om verket skall överta ärendet. Om SIV beslutar att ta över ärendet förfaller polismyndighetens beslut om avvisning. Avvisningsbeslutet får eljest verkställas utan hinder av att beslutet överklagats.

Sedan den tremånadersperiod under vilken polismyndigheten har rätt att besluta om avvisning gått till ända, kan SIV besluta om utvisning av utlänning. Beslut om utvisning kan också fattas av allmän domstol i samband med en brottsmålsprocess och, av allmän förvaltningsdomstol, på grund av asocialitet. Utvisningsbeslutet kan verkställas först sedan det vunnit laga kraft.

Verkställigheten av avvisnings- eller utvisningsbeslut ankommer i regel på polismyndighet. Om utlänningen då åberopar sådana politiska hinder för verkställigheten som utgör grund för asyl och som inte prövats tidigare i hans ärende skall ärendet överlämnas till SIV. Detsamma gäller om utlänningen påstår att han inte får skydd i det land till vilket han skall sändas eller riskerar att sändas vidare till ett annat land där han inte får skydd eller till hemlandet. Om utlänningens påstående är uppenbart oriktigt eller, vid skäl som anges i 6 §, kan lämnas utan avseende behöver verkställigheten i ärendet inte överlämnas utan endast anmälas. Verkställighet får då ske först sedan SIV beslutat att inte överta ärendet.

Även i andra fall där hinder eller svårigheter att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning eller där det är tveksamt om eller hur beslutet skall verkställas skall ärendet överlämnas till SIV.

Polismyndighetens beslut i ett verkställighetsärende är inte överklagbart.

I propositionen framhålls att av utlänningslagens förarbeten framgår att invändningar mot verkställighet av icke politisk art i allmänhet inte bör föranleda att ett ärende överlämnas till SIV. Detta gäller framför allt när invändningen gäller förhållanden som förelåg redan vid avgörandet av ärendet om avvisning eller utvisning. Om det emellertid vid verkställigheten föreligger svårigheter av allvarlig natur – t. ex. allvarlig sjukdom eller självmordsrisk – är dock huvudregeln att ärendet överlämnas.

Med hänsyn till att bestämmelserna om verkställighet utsatts för kritik i olika hänseenden, främst att polismyndighetens beslut inte är överklagbart, har asylutredningen (A 1984:01) fått i uppdrag att undersöka, *dels* hur utlänningslagens bestämmelser om polismyndigheternas skyldighet att överlämna ärenden om asylansökningar till SIV tillämpas i praktiken och om gällande regler bör ändras, *dels* om det bör införas en klagorätt över en polismyndighets beslut att inte överlämna ett visst verkställighetsärende till SIV. Utredningen har i den senare frågan avlämnat ett delbetänkande Ds A 1985:4, Klagorätt i verkställighetsärenden enligt utlänningslagen, med förslag om en övergripande regel om besvärsrätt över polismyndighets beslut i verkställighetsärenden.

I huvudsaklig överensstämmelse med utredningens förslag föreslås nu i propositionen att bestämmelser skall införas i utlänningslagen som ger en utlänning rätt att i vissa fall överklaga en polismyndighets beslut att inte överlämna eller hänskjuta ett ärende rörande verkställighet av ett avvisningsärende eller utvisningsbeslut till SIV. En sådan klagomöjlighet skall dock vara begränsad till fall när frågan rör om utlänningen löper risk för politisk förföljelse eller liknande i det land dit han skall sändas eller om han överhuvudtaget skall behöva lämna Sverige. Verkställigheten av avlägsnandebeslutet skall få genomföras utan hinder av besvär, såvida inte SIV

förordnat om annat. SIV skall därvid skyndsamt ta ställning till om verkställigheten tills vidare skall inställas samt även skyndsamt pröva besvären.

Propositionens förslag i denna del har inte föranlett något motionsyrkande och utskottet ansluter sig till förslaget som är ägnat att ytterligare stärka rättssäkerheten för den enskilde.

Utskottet behandlar i detta sammanhang några motioner från den allmänna motionstiden.

I motion Sf519 av Bengt Westerberg m.fl. (yrk. 1 c) begärs ett tillkännagivande om att asylsökande som fått avslag på sin ansökan bör ges rätt till rimlig förberedelsetid så att de kan lämna landet under värdiga former. Motionärerna framhåller att så sker i de flesta fall, men att verkställigheten av ett avvisningsbeslut ibland skett under dramatiska omständigheter och utvecklats till rena tragedier.

Normalt sker en verkställighet av ett avlägnandebeslut genom att utlänningen inom en viss tid åläggs att lämna landet. Tvång tillgrips endast i de fall utlänningen inte följer eller kan antas följa detta åläggande. Även om ett visst mått av tvång sålunda kan visa sig nödvändigt är det givetvis enligt utskottets uppfattning angeläget att verkställigheten i sådana fall sker på ett sätt som inte är kränkande för utlänningen. Utskottet, som utgår från att berörda tillsynsmyndigheter har sin uppmärksamhet riktad på hur polismyndigheterna praktiskt genomför verkställigheten av avlägsnandebeslut, anser att motion Sf519 inte behöver föranleda något tillkännagivande i den nu aktuella frågan.

Tre motioner har samband med den återstående delen av asylutredningens uppdrag, nämligen hur utlänningslagens bestämmelser om polismyndighets skyldighet att överlämna ärenden om asylansökningar till SIV tillämpas i praktiken och om gällande regler bör ändras.

I motionerna Sf513 av Hans Göran Franck m.fl. (yrk. 4), Sf519 av Bengt Westerberg m.fl. (yrk. 1 a) och Sf517 av Alf Svensson m. fl. (yrk. 3) ifrågasätts om polisen skall befatta sig med handläggningen av asylärenden. I motion Sf513 begärs en utredning i syfte att överföra polisens uppgifter härvidlag till civila organ, främst SIV och kommunerna. Enligt motionerna Sf519 och Sf517 bör beslut om avvisning vid gränsen överföras från polismyndigheterna till SIV.

I proposition 1983/84:144 om invandrings- och flyktingpolitiken framhölls att alltfler asylärenden under senare år har kommit att avgöras och verkställas utan att prövas i den ordning och med de rättssäkerhetsgarantier som normalt har avsetts för asylärenden. En sådan utveckling står, framhölls det i propositionen, inte i önskvärd överensstämmelse med den i internationella sammanhang fastlagda principen att asylärenden skall avgöras av den centrala utlänningsmyndigheten. Utvecklingen strider också mot en av flyktingkommissariatets exekutivkommitté år 1983 antagen rekommendation angående förbättrade rättssäkerhetsgarantier, i de fall en asylansökan vid första granskningen har bedömts som uppenbart ogrundad. Mot denna bakgrund tillsattes asylutredningen år 1984 för att bl.a. överväga om åtgärder behöver vidtas för att asylärendena i större utsträckning skall komma att prövas av SIV. Särskild uppmärksamhet skall enligt

utredningsdirektiven ägnas de fall då en avvisning skulle komma att ske till hemlandet och om det för dessa fall bör föreskrivas en ovillkorlig skyldighet att överlämna asylärendet till SIV. I sammanhanget bör beaktas de möjligheter till rationaliseringar som kan finnas beträffande handläggningen, t.ex. att samordna polismyndighetens och SIV:s utredningsresurser vid de första förhören med den asylsökande.Utredningen väntas, som nämnts, slutföra sitt arbete under år 1986.

Med hänsyn till att de frågor som har tagits upp i motionerna Sf513 (yrk. 4), Sf519 (yrk. 1 a) och Sf517 (yrk. 3) sålunda redan är föremål för prövning och resultatet härav bör avvaktas anser utskottet att motionerna inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Hans Göran Franck m.fl. framhåller i motion Sf513 (yrk. 3) att det behövs en möjlighet för flyktingar att ansöka om asyl i Sverige från sitt hemland eller från ett annat land dit de flytt. Motionärerna föreslår att en utredning skall tillsättas för att lägga fram förslag om möjlighet till ett förhandsbesked i asylärenden. Förhandsbeskedet skulle dock inte vara bindande.

Utskottet förutser ett flertal problem med att genomföra motionsförslaget, inte minst för dem som skulle söka förhandsbesked. Dessa skulle knappast, så länge de befinner sig i ett land där de riskerar förföljelse, kunna lämna fullständiga uppgifter om sin situation. Uppgifterna skulle också i många fall vara känsliga och svåra att kontrollera. Många skulle kanske i tron att de med stöd av ett förhandsbesked skulle få stanna i Sverige bryta upp från sin tidigare tillvaro för att sedan, om tillräckliga skäl för asyl inte föreligger, få finna sig i att avlägsnas ur landet. Det föreslagna systemet skulle också ta en stor del av SIV:s redan hårt ansträngda resurser i anspråk. Utskottet kan mot denna bakgrund inte ställa sig bakom motionärernas förslag och utskottet avstyrker bifall till motion Sf 513 (yrk. 3)

Omhändertagande av pass och tagande av fotografi och fingeravtryck

I propositionen framhålls att det under senare år blivit allt vanligare att utlänningar kommer till Sverige utan pass och då uppger att passet har förkommit eller att de aldrig haft något sådant. Uppgifterna visar sig ofta vara oriktiga. Det är också vanligt att passhandlingar, som har uppvisats vid inresan i Sverige, inte finns i behåll vid tillståndsärendets senare handläggning. Under år 1985 saknade 3259 utlänningar pass när de ansökte om uppehållstillstånd. Ungefär en tredjedel av dessa sökte asyl inne i landet och kan antas ha haft pass när de anlände till Sverige.

Genom att den sökandes identitet inte kan fastställas tar, framhåller föredragande statsrådet, utredningen i asylärenden betydligt längre tid, vilket får generella återverkningar för handläggningstiderna i sådana ärenden. Den ökande tillströmningen till bl.a. Västeuropa av asylsökande, som enligt gängse regler inte är berättigade till asyl, kan leda till en urholkning av flyktingbegreppet och försvåra situationen för de politiska flyktingarna.

Särskilt viktigt är det, anför statsrådet vidare, att passhandlingen finns i behåll när en avvisning eller utvisning skall verkställas. I synnerhet vid

verkställighet till ett s. k. första asylland fordrar myndigheterna där ofta att utlänningens identitet styrks med originalpass. Även på utredningsstadiet är det viktigt att utlänningen inte förstör eller avhänder sig sitt pass, därför att det utan tillgång till passet i original kan vara omöjligt att bedöma om utlänningen redan har skydd i ett s.k. första asylland.

För närvarande kan en polismyndighet endast ta hand om en utlännings pass om förutsättningar enligt 50 § UtlL för förvar av utlänningen föreligger. Sådana förutsättningar är att det skall föreligga sannolika skäl för avvisning eller utvisning eller verkställighet av en sådan åtgärd. Det skall vidare finnas anledning att anta att utlänningen skulle hålla sig undan eller bedriva brottslig verksamhet här eller att hans identitet är oklar. Slutligen skall ett passomhändertagande antas vara en tillräcklig åtgärd för att säkerställa verkställigheten av beslutet.

Om en asylsökande i samband med meddelande om uppehållstillstånd vill ha en s.k. flyktingförklaring enligt 16 § UtlL är han också i praktiken normalt skyldig att lämna ifrån sig sitt hemlandspass till SIV. Passet skall också enligt 36 § UtlF bifogas en ansökan om uppehållstillstånd.

Föredragande statsrådet föreslår mot bakgrund av det anförda i propositionen att ett pass som är utställt för en utlänning, som vid eller efter ankomsten till Sverige söker uppehållstillstånd, får omhändertas till dess det slutgiltigt avgjorts om utlänningen skall få stanna här eller utlänningen dessförinnan lämnar landet.

I propositionen erinras vidare om att möjligheten att säkerställa en utlännings identitet finns genom att fingeravtryck och fotografi kan tas av utlänningen enligt kungörelsen (1947:950) om fingeravtryck m. m. Åtgärderna kan genomföras, dels om utlänningen tagits i förvar på grund av att fråga uppkommit om hans avvisning eller utvisning, dels om utlänningen vid ankomsten till riket inte kan styrka sin identitet. Bestämmelserna är emellertid, anför föredragande statsrådet, inte tillräckligt tydliga och det är inte helt klart om fingeravtryck och fotografi kan tas på en utlänning, som söker uppehållstillstånd först efter en tids vistelse i landet. Någon rimlig anledning att göra skillnad på dessa fall och fall där uppehållstillstånd söks i samband med inresan finns enligt hennes mening inte och bestämmelserna bör därför förtydligas. Förslag härom har lagts fram i en inom arbetsmarknadsdepartementet upprättad promemoria Sanktioner i utlänningslagen mot transportföretag m.m. Eftersom flera remissinstanser förordat att fingeravtryck och fotografi bör kunna tas i större omfattning än enligt promemorieförslaget, bl. a. därför att det senare kan ge upphov till känsliga gränsdragningsproblem och kan upplevas som diskriminerande, föreslås i propositionen att fingeravtryck och fotografi skall kunna tas av varje utlänning, som vid ankomsten till Sverige eller senare ansöker om uppehållstillstånd. Regeln bör gälla generellt för asylsökande. Däremot är det inte meningen att åtgärderna i andra fall skall vidtas utan att något skäl föreligger härför. Som exempel på situationer där regeln inte behöver tillämpas anges att en utlänning som har helt klara identitetshandlingar ansöker om tidsbegränsat uppehållstillstånd för att utföra ett arbete här. Samma kan gälla den som är här för att besöka anhöriga, eller som utan eget förvållande, t.ex. på grund av sjukdom, tvingas ansöka om tidsför-

långt uppehållstillstånd. Även i klara fall av familjeanknytning, där uppehållstillståndet får sökas efter ankomsten till Sverige, kan åtgärderna underlåtas.

I motion 484 av Kenth Skårvik m.fl. (yrk. 1), 485 av Hans Göran Franck m.fl. (yrk. 1) och 487 av Nils Carlshamre m.fl. (yrk. 1) yrkas avslag på förslaget om omhändertagande av passhandlingar med hänvisning till den negativa reaktion detta kan väcka hos utlänningen. Hans Göran Franck m.fl. anser att nuvarande möjligheter att omhänderta pass torde vara tillräckliga i avvaktan på fortsatta överväganden om hur en eventuell bestämmelse skall utformas och tillämpas. Rune Backlund m.fl. anser i motion 483 (yrk. 1) att de föreslagna möjligheterna till passomhändertagande är alltför långtgående och ett sådant omhändertagande bör ske med stor restriktivitet och endast i de fall där det är motiverat av utredningsskäl eller det finns misstanke om brott. Motionärerna begär ett tillkännagivande härom.

Utskottet har för sin del förståelse för de i motionerna framförda argumenten mot en generell möjlighet att ta hand om asylsökandes pass. Samtidigt är det uppenbart att nuvarande möjligheter till passomhändertagande inte är tillräckliga för att bemästra de avsevärda problem vid handläggningen av asylärenden som vållas av att passen förstörs efter ankomsten till Sverige. Utskottet anser därför att en möjlighet att omhänderta pass visserligen bör finnas, men att denna inte bör utnyttjas mot utlänningens vilja om ett omhändertagande av passet inte är nödvändigt i det speciella fallet. Om syftet med åtgärden, t.ex. att möjliggöra en ordentlig utredning eller säkerställa en framtida verkställighet, kan uppnås på annat sätt skall därför passet inte omhändertas. Med det anförda, som bör ges regeringen till känna, tillgodoses enligt utskottets mening det huvudsakliga syftet med propositionen liksom motion 483 (yrk. 1). Det anförda innebär att utskottet avstyrker bifall till motionerna 484, 485 och 487 i motsvarande delar.

Även förslagen om tagande av fotografi och fingeravtryck har mött kritik i motioner. Såväl i motion 485 (yrk. 6) av Hans Göran Franck m.fl. som i motion 486 (yrk. 1) av Lars Werner m. fl. yrkas helt avslag på propositionens förslag i denna del. Rune Backlund m.fl. anser i motion 483 (yrk. 2 och 3) att även dessa förslag i propositionen är för långtgående och att det bör vara tillräckligt att man genom fotografering vid gränsen eller vid ansökan om uppehållstillstånd hos polismyndighet upprättar en identitetshandling för den som saknar korrekt sådan handling. Fingeravtryck bör endast kunna tas vid misstanke om brott eller när en asylsökande använder sig av oriktig identitet eller kan misstänkas göra detta. Kenth Skårvik m.fl. yrkar i motion 484 (yrk. 1 och 2) avslag på propositionen i denna del, men anser det naturligt att det finns en möjlighet att ta en utlännings fingeravtryck och fotografi om denne i samband med ansökan om uppehållstillstånd inte kan styrka sin identitet. Även i motion 487 av Nils Carlshamre m.fl. (yrk. 2) föreslås en bestämmelse av denna innebörd.

Såsom anförts i propositionen finns det ingen anledning att göra skillnad på utlänningar som söker uppehållstillstånd vid inresan och utlänningar som söker uppehållstillstånd först efter en tids vistelse i landet. Bestämmelserna om tagande av fingeravtryck och fotografi, som för närvarande

återfinns i kungörelsen (1947:950) om fingeravtryck m.m., måste därför enligt utskottets mening förtydligas. Detta bör, såsom framhållits i propositionen, ske genom att nya bestämmelser i frågan tas in i utlänningslagen. Utskottet anser däremot i likhet med motionärerna i motionerna 483, 484 och 487 att bestämmelserna om tagande av fingeravtryck och fotografi inte bör ges den generella karaktär som i 8 c § UtlL föreslagits i propositionen. Åtgärderna i fråga bör endast kunna vidtas i de fall en utlänning i samband med ansökan om uppehållstillstånd eller eljest då han kommer till Sverige inte kan styrka sin identitet. Utskottet förordar att den föreslagna nya 8 c § UtlL utformas i enlighet härmed.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna 485 yrkande 2 och 486 yrkande 1.

Transportörers skyldighet att medföra en utlänning från Sverige

En utlänning som avvisas får i enlighet med bestämmelser i 82 § UtlL föras tillbaka till det fartyg eller flygplan med vilket han kom till Sverige, om detta skall avgå till utlandet inom den närmaste tiden. Enligt fast praxis avses med den närmaste tiden omkring en vecka. Utlänningen kan också föras till ett annat fartyg eller flygplan som har samma innehavare. Enligt uttalanden i förarbetena till 1954 års utlänningslag, där dessa bestämmelser först infördes i svensk rätt, gäller tidsfristen också när transporten sker med annat fartyg eller flygplan med samma innehavare.

Enligt propositionen är det inte motiverat med en så kort tidrymd som en vecka för återtransport enligt 82 § UtlL. Någon begränsning av den tidsgräns inom vilken återförande måste ske finns inte i den för luftfarten gällande Chicagokonventionen och den saknas också i många andra länders lagstiftning. Anledningen till att en tidsgräns om en vecka gällt sedan 1954 års lagstiftning infördes torde ha varit att avvisningarna då beslutades inom denna tidrymd. Eftersom tiden för avvisning numera är tre månader bör enligt propositionen transportörens skyldighet att svara för återresan utsträckas till att gälla under en motsvarande tid. En sådan utvidgning av fristen kan, framhåller föredraganden, också vara till nytta för utlänningen eftersom polisens utredning då kan göras under mindre tidspress och utlänningen får bättre möjligheter att framföra de olika omständigheter han eller hon önskar åberopa.

I motionerna 483 av Rune Backlund m.fl. (yrk. 4), 484 av Kenth Skårvik m.fl. (yrk. 1), 485 av Hans Göran Franck m.fl. (yrk. 3), 486 av Lars Werner m.fl. (yrk. 2) och 487 av Nils Carlshamre m.fl. (yrk. 3) yrkas avslag på förslaget. De skäl som anförs härför är, att förslaget i praktiken innebär att svenska myndigheters befogenheter att pröva skälen för asyl läggs över på olika transportföretag, att förslaget försvårar för flyktingar att ta sig hit och att det är tillräckligt att man använder sig av de sedan den 1 juli 1985 gällande möjligheterna att ta om hand en utlännings returbiljett.

Utskottet kan mot bakgrund av den kritik som framförts i de nämnda motionerna inte tillstyrka propositionens förslag på denna punkt.

Mot bakgrund av att handläggningstiderna för utlänningsärenden ökat under senare år, framförallt såvitt gäller handläggningen av besvärsärenden hos regeringen, föreslås i propositionen också en åtgärd i syfte att bringa ner handläggningstiderna. Vid sidan om bestämmelserna i den nya förvaltningslagen om skyldighet för en myndighet att ändra sitt beslut föreslås en bestämmelse bli införd i utlänningslagen om att SIV skall få rätt att ompröva sina beslut även sedan de överklagats, dock med den begränsningen att sedan handlingarna i ett ärende har översänts till regeringen får SIV ompröva sitt beslut endast om ärendet har remitterats till SIV för yttrande.

Med hänsyn till att den nya förvaltningslagen skall träda i kraft först den 1 januari 1987 och till att det är väsentligt att de i den förevarande propositionen föreslagna omprövningsbestämmelserna kan träda i kraft redan den 1 juli i år bör bestämmelser om inlämnande av besvär m.m. som överensstämmer med bestämmelser i den nya förvaltningslagen införas i en särskild tidsbegränsad lag. Förslag härom läggs också fram i propositionen.

Utskottet, som anser det angeläget att alla möjligheter att begränsa handläggningstiderna tas till vara, tillstyrker propositionens förslag som inte föranlett något motionsyrkande.

Övriga motionsyrkanden

Handläggningen av flyktingärenden

Ansökan om politisk asyl kan som tidigare nämnts göras antingen i samband med inresan eller senare under vistelsen i landet. Ansökan kompletteras med ett första förhör med utlänningen hos polismyndigheten. Om sökanden inte direktavvisas sker en fullständig asylutredning. Förhörsledaren utgår därvid från vissa standardfrågor som anger förhörets allmänna inriktning. Följdfrågor är givetvis nödvändiga för att få ett godtagbart underlag för beslut. Vid förhöret uppmanas den asylsökande att noga ange alla omständigheter som han vill lägga till grund för sin ansökan.

Frågan om flyktingbarnens speciella situation tas upp i motionerna Sf510 av Karin Söder m.fl. (yrk. 1 och 2), Sf519 av Bengt Westerberg m.fl. (yrk. 1 e–g) och 347 av Rune Backlund m. fl. (yrk. 1). I motionerna påtalas att barnen inte blir föremål för egna utredningar och att deras situation inte beaktas i samband med beslut i asylärendet. Dessutom framhålls vikten av att barn inte utan noggrann utredning skiljs från föräldrar och syskon och att familjesplittring undviks. Barn skall inte heller, betonar motionärerna i motionerna Sf519 och 347, förvaras i häkte.

De utredningar som i dag görs i asylärenden omfattar i de allra flesta fall endast vuxna personer. I utredningarna är det naturligtvis möjligt att få även barnens situation belyst. Den vuxne uppmanas som nämnts i samband med utredningen att framlägga alla omständigheter som kan påverka hans ansökan. När det finns ett offentligt biträde måste det få anses ankomma på denne att ta fram de medföljande barnens situation.

Även om det redan nu således finns möjligheter att utreda barnens

situation i samband med utredningen av den vuxne är det uppenbart att situationen för flyktingbarnen inte är helt tillfredsställande. Förhållandet har också uppmärksammats av berörda myndigheter. Socialstyrelsen har sålunda – inom ramen för sin allmänna tillsynsskyldighet – beslutat att utreda dels socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens, inklusive barn- och ungdomspsykiatrin, skyldighet att göra utredningar i utlänningsärenden, dels den psykiska och sociala situationen för de barn och ungdomar som vistas på förläggningar för asylsökande och flyktingar. Utredningen väntas bli klar senare detta år.

Med hänsyn till socialstyrelsens pågående utredning finner utskottet att någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motion Sf510 yrkande 1 och motion Sf519 yrkande 1 e samt motion 347 yrkande 1 i nu behandlad del för närvarande inte är påkallad.

Beträffande frågan om förvaring av barn i häkte har utskottet tidigare (SfU 1983/84:30 och SfU 1984/85:27) uttalat att det får ankomma på vederbörande myndigheter att ta erforderliga initiativ för att hitta så normala miljöer som möjligt för placering av barn som i undantagsfall tas i förvar. Endast undantagsvis, framhöll utskottet, kan det tills vidare accepteras att barn tas in i polisarrest tillsammans med vårdnadshavarna under några timmar.

Utskottet vill ånyo understryka vikten av att barn inte placeras i häkte eller arrestlokal. Det saknas emellertid fortfarande möjligheter att i alla lägen undvika en sådan placering. Utskottet kan därför inte heller nu ställa sig bakom ett absolut förbud mot placering av barn i häkte eller arrestlokal.Skulle en sådan placering i yttersta nödfall bli nödvändig måste den, som tidigare uttalats, emellertid ske tillsammans med vårdnadshavarna och vara endast under några timmar.

Det är enligt utskottets uppfattning också omöjligt att helt undvika familjesplittring, eftersom det ibland förekommer att någon i familjen medverkar till en sådan splittring genom att gå under jorden eller genom att gömma barnen. Myndigheterna bör däremot, såsom påtalats i motionerna, i möjligaste mån undvika en splittring av familjen och denna uppfattning har också kommit till uttryck i ett svar av statsrådet Gradin på en fråga i riksdagen den 17 oktober 1985. Något tillkännagivande i detta hänseende anser utskottet inte påkallat.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 347 yrkande 1 i nu behandlad del, Sf510 yrkande 2 och Sf519 yrkandena 1 f och g.

Beslut som fattas i asylärenden grundas i de allra flesta fall på det skriftliga utredningsmaterialet i ärendet. I motion Sf515 av Per Arne Aglert och Bengt Harding Olson framhålls att ett muntligt förfarande inför såväl invandrarverket som arbetsmarknadsdepartementet i de flesta fall skulle ge en säkrare bedömning av den asylsökande och skälen för ansökan om att få stanna i Sverige.

Som framgått av redogörelsen ovan blir resultatet av ansökan om asyl i många fall att sökanden får stanna i Sverige. I sådana ärenden föreligger inte något skäl att komplettera utredningen med en muntlig utsaga från sökanden. I de fall där utredningen inte klart pekar mot att utlänningen kommer att få stanna får utlänningen rättshjälp i form av offentligt biträde.

Det åligger biträdet att så noga och omsorgsfullt som möjligt ta fram alla de omständigheter som talar för att sökanden skall få stanna i landet. Skulle sökanden eller det offentliga biträdet ändå anse att det skriftliga utredningsmaterialet skulle behöva kompletteras med en muntlig redogörelse från sökandens sida är det inte något som hindrar att en sådan redogörelse lämnas. Så sker redan i dag. Även SIV och regeringen kan ta och tar också initiativ till att sökanden muntligen kan framlägga sin sak. Detta sker särskilt i de fall där det kan bli fråga om att bedöma trovärdigheten i sökandens uppgifter.

Utskottet kan inte finna att det generellt skulle föreligga ett behov av muntliga överläggningar mellan handläggarna i asylärenden och de asylsökande. I de fall där det är önskvärt eller då det konstateras att det föreligger ett särskilt behov av muntliga överläggningar kan sådana komma till stånd med den ordning som gäller i dag. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet bifall till motion Sf515.

Enligt 102 § UtlL är ärenden om visering, tidsbegränsade uppehållstillstånd och arbetstillstånd undantagna från förvaltningslagens bestämmelser om motivering av beslut. Däremot gäller i princip förvaltningslagens bestämmelser om motivering av beslut i fråga om avlägsnandeärenden. Av motivuttalanden till 1971 års förvaltningslag framgår att i dessa ärenden kan som beslutsmotivering godtas att innehållet i det åberopade lagrummet anges.

Ett avslag på ansökan om att få stanna i Sverige av flyktingskäl eller flyktingliknande skäl motiveras i allmänhet med att de anförda skälen inte varit tillräckliga för att ge en fristad enligt de bestämmelser som gäller. I beslutet anges däremot inte vilka skäl som underkänts eller varför de varit otillräckliga. I de fall den beslutande myndigheten ifrågasätter trovärdigheten i uppgifterna som åberopas till stöd för ansökan kan det dock förekomma att denna omständighet anmärks i beslutet.

I motion Sf519 av Bengt Westerberg m.fl. (yrkande 1 d) framhålls att ett beslut som inte motiveras skapar en betydande rättsosäkerhet för den asylsökande och att avsaknaden av beslutsmotivering inneburit betydande svårigheter att i den politiska kontrollen och debatten följa upp flyktingpolitikens principer.

Som framgått av vad som sagts ovan godtogs vid införandet av förvaltningslagen att ett återgivande av innehållet i åberopade lagrum kunde gälla som beslutsmotivering. Med hänsyn till att beslut i avlägsnandeärenden är allmän handling är det av hänsyn till sökanden inte lämpligt att i beslutet ta upp och närmare analysera de skäl sökanden åberopat. Även om motiveringen till beslutet inte skriftligen anges är det självfallet viktigt att sökanden och dennes ombud på begäran upplyses om skälen till att ansökan inte beviljats. Utskottet förutsätter att så sker.

Utskottet anser med hänsyn till det anförda att något särskilt tillkännagivande i frågan inte är påkallat och avstyrker bifall till motion Sf519 yrkande 1 d.

Enligt gällande riktlinjer för invandringspolitiken skall invandringen kontrolleras för att göra det möjligt att anpassa den till landets resurser och politiken på olika områden. Kontrollen innebär att den som vill invandra till Sverige skall ha arbete, bostad samt arbetstillstånd ordnade före inresan. Undantag från denna huvudregel gäller för flyktingar och för nära anhöriga till den som redan finns i Sverige. Dessa kan beviljas tillstånd efter inresan.

En utlänning som har ansökt om tillstånd att få stanna i Sverige har inte rätt att arbeta under den tid han väntar på besked i tillståndsärendet. Denna ordning gäller oavsett vilka skäl han har åberopat till stöd för sin ansökan.

I motion Sf502 av Sonja Rembo och Anita Bråkenhielm framhålls att flyktingar under utredningstiden utsätts för stora påfrestningar. Till dessa hör den påtvingade sysslolösheten. Motionärerna anser att denna omständighet även innebär påfrestningar på den svenska opinionens syn på flyktingarna. Flyktingar bör därför kunna beviljas tidsbegränsat arbetstillstånd under väntetiden.

Motionärerna tar upp ett välkänt problem när det gäller tillämpningen av utlänningslagstiftningen. Den ofta långa tid som förflyter från det flyktingen kommit till vårt land till dess han får slutligt besked om han får stanna medför sociala och ekonomiska problem som det är angeläget att komma tillrätta med. Frågan har från olika aspekter behandlats i riksdagen under årens lopp. Riksdagen har tidigare prövat motioner med samma syfte som den förevarande. Dessa motioner har avslagits med hänsyn till att ett system med tillfälliga arbetstillstånd kunde befaras leda till en uppluckring av principen om den reglerade invandringen. Riksdagen har i stället vid åtskilliga tillfällen fattat beslut som syftat till att förkorta väntetiderna i utlänningsärenden. Senast i april i år har riksdagen fattat beslut om att tillföra såväl SIV som arbetsmarknadsdepartementet ytterligare personal i syfte att förkorta handläggningstiderna i utlänningsärenden. Det ovan av utskottet tillstyrkta förslaget om rätt för SIV att ompröva sina beslut är också ägnat att minska handläggningstiderna.

Enligt utskottets mening bör man i första hand, som tidigare uttalats, försöka att komma tillrätta med de problem som uppkommer under väntetiden genom att hålla nere handläggningstiderna. Utskottet anser således att riksdagen bör vidhålla sin tidigare uppfattning att arbetstillstånd bör beviljas först då beslutet om uppehållstillstånd ges. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion Sf502.

Anhöriginvandringen

I praxis har fastställts vilken krets av familjemedlemmar som tillåts invandra till Sverige tillsammans med huvudmannen. Tillstånd att bosätta sig här beviljas enligt denna praxis regelmässigt make/maka eller samboende, minderåriga barn, "hemmavarande" ogifta barn under 20 år, som

inte följde med när föräldrarna invandrade till Sverige, samt en person – i undantagsfall två personer – vars samtliga nära släktingar finns i Sverige.

Dessutom beviljas under vissa i praxis närmare fastlagda principer uppehållstillstånd för föräldrar till den som redan bor här. Sammanfattningsvis innebär denna praxis följande. Ensamstående förälder utan medföljande barn beviljas uppehållstillstånd för bosättning hos här i landet bosatt barn. Detsamma gäller i allmänhet ensamstående förälder med minderårigt barn, om majoriteten av de vuxna barnen är bosatta i Sverige. Föräldrapar som har samtliga sina barn i Sverige beviljas uppehållstillstånd om de är 60 år eller äldre eller om det föreligger starka humanitära skäl. Beträffande föräldrar i övrigt sker en bedömning av en rad förhållanden, såsom om de har barn med sig eller inte, antalet barn i Sverige, föräldrarnas ålder och hälsotillstånd samt föreliggande humanitära skäl. I fråga om beviljande av uppehållstillstånd åt anhöriga till flyktingar föreligger utöver vad nu sagts en något utvidgad rätt till invandring.

Beträffande uppehållstillstånd för make/maka eller sammanboende gäller en ordning med s.k. uppskjuten invandringsprövning om äktenskapet eller sammanboendet har uppkommit i anslutning till eller snarast efter inresan. Denna ordning innebär att utlänningen vanligen beviljas fyra uppehållstillstånd om vardera sex månader innan han accepteras som invandrare. Skulle förhållandet upphöra före tvåårsperiodens utgång beviljas den utländska parten ändå fortsatt tillstånd om det föreligger särskilt ömmande omständigheter eller det skulle framstå som stötande för rättskänslan att vägra fortsatt tillstånd.

I motionerna 1984/85:2307 av Karin Andersson m.fl. (yrk. 2 delvis), Sf326 av Gunnel Liljegren och Sf503 av Maud Björnemalm m. fl. tas situationen upp för de kvinnor som varit gifta eller sammanboende med en här i Sverige bosatt person, men där förhållandet har upphört före tvåårstidens utgång.

I motion 2307 yrkande 2 anser motionärerna att det bör vara möjligt att ge permanent uppehållstillstånd redan efter en första sexmånadersperiod med tanke på att uppehållstillstånd numera alltid söks från hemlandet. I motion Sf326, delvis, ifrågasätts om inte praxis bör ändras så att man inte försätter kvinnor i en icke önskvärd tvångssituation. Även i motion Sf503 framhålls att en omprövning av tvåårsregeln är nödvändig. Invandrarverket bör enligt motionärerna åtminstone vänta med beslut om utvisning om det pågår rättslig prövning av en misshandel. Vid en fällande dom bör, anför motionärerna, kvinnan ha rätt att stanna i Sverige.

Ordningen med uppskjuten invandrarstatus är en fråga som vid flera tillfällen har behandlats av riksdagen mot bakgrund av de problem det kan innebära att den utländska parten inte får förlängt uppehållstillstånd när en förbindelse upplöses. Senast i betänkandet SfU 1983/84:30 med anledning av proposition 1983/84:144 om invandrings- och flyktingpolitiken prövade utskottet ett antal motioner i frågan. Motionerna avstyrktes med hänvisning till att utskottet ansåg att de överväganden som gjorts i propositionen i denna fråga ansågs tillfredsställande. I propositionen framhölls att när ett äktenskap eller ett sammanboende bryts före tvåårsperiodens utgång bör samtliga omständigheter i det enskilda fallet beaktas vid prövningen av om

utlänningen skall få stanna. Som exempel på sådana omständigheter som bör tas med i bedömningen angavs att det finns barn i förhållandet eller att utlänningen blivit misshandlad eller annars illa behandlad i äktenskapet eller sammanboendet, riskerar att bli socialt utstött vid återkomsten till hemlandet eller hunnit bli väl etablerad i arbetslivet. Vidare framhölls angelägenheten av att undvika beslut som framstår som stötande för rättskänslan.

Utskottet ansåg, liksom vid tidigare behandling av samma fråga, att det var nödvändigt att vara speciellt varsam vid handläggningen av dessa ärenden.

Enligt vad utskottet under hand inhämtat från SIV tar verket – mot bakgrund av de uttalanden som gjordes i nyssnämnda proposition och i utskottsbetänkandet – i de ärenden där ömmande omständigheter förs fram största möjliga hänsyn till dessa vid prövningen av frågan om fortsatt tillstånd, trots att förbindelsen bryts före tvåårsperiodens utgång.

Utskottet finner med hänsyn till det anförda inte anledning att frångå sitt tidigare ställningstagande i fråga om prövningsförfarandet i dessa tillståndsärenden.

Vad härefter angår yrkandet i motion Sf326, delvis, med begäran om en redovisning av erfarenheterna av uppskjuten invandrarstatus anser utskottet att en sådan redovisning bör kunna ske inom ramen för regeringens årliga redogörelse för invandrings- och flyktingpolitiken.

Motionerna 2307 yrkande 2 i nu behandlad del samt motionerna Sf326 och Sf503 bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Ovan har lämnats en redogörelse för vilka möjligheter det finns för anhöriga utanför den s.k. kärnfamiljen att bosätta sig i Sverige. För övriga anhöriga är möjligheterna att komma hit som s. k. anknytningsfall begränsade.

I motion 2307 yrkande 2 delvis framhålls att till familjen räknas i många länder, varifrån invandring till Sverige sker, en vidare krets av anhöriga än vad som är vanligt i Sverige. Starka humanitära skäl talar därför enligt motionärerna för en generös praxis när det gäller att medge invandring av anhöriga till flyktingar och till dem som har fått stanna på grund av politisk-humanitära skäl.

I samband med behandlingen av proposition 1983/84:144 om invandrings- och flyktingpolitiken avstyrkte utskottet (SfU 1983/84:30) bifall till ett antal liknande motioner som den förevarande. Avstyrkandet skedde mot bakgrund av utskottets i samma betänkande gjorda uttalanden om behovet av fortsatt reglering av invandringen. Utskottet uttalade dock att prövningen av sådana ansökningar som nu avses skulle göras i en humanitär anda.

Utskottet anser att nuvarande praxis för beviljande av uppehållstillstånd för anhöriga till dem som är bosatta här i Sverige är väl avvägd. Redan enligt nuvarande praxis kan tillbörlig hänsyn tas till sådana humanitära och sociala skäl som motionärerna talar om. Motionen bör därför i nu behandlad del enligt utskottets mening inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

En arbetsgivare skall enligt 62 § UtlF skriftligen anmäla till polismyndigheten när en utlänning över 16 år tillträder respektive slutar anställningen.

I motion Sf511 av Sten Svensson framhålls att arbetsgivarens skyldighet enligt denna bestämmelse utgör en extra arbetsbelastning på företagen och innebär ett för alla parter onödigt regelverk att hålla reda på. Bestämmelsen bör därför enligt motionären avskaffas.

Frågan om att slopa arbetsgivarens skyldighet enligt 62 § UtlF har diskuterats i olika sammanhang under flera år. Senast behandlades frågan i invandrarpolitiska kommitténs (IPOK) betänkande (SOU 1983:29) Invandringspolitiken-Förslag. Enligt en enkät, som IPOK låtit göra och där 21 polismyndigheter som erfarenhetsmässigt handlägger ungefär 80% av utlänningsärendena deltagit, önskade 12 polismyndigheter behålla systemet i sin helhet. Sju ville slopa det medan två ville behålla systemet ifråga om icke nordbor. De skäl som framförallt åberopades för att behålla systemet var att det behövdes för den inre utlänningskontrollen och att det var av värde i den allmänna brottsspaningen.

IPOK frågasatte värdet av bestämmelsens avskräckande effekt på arbetsgivare som överväger att anställa arbetskraft utan vederbörliga tillstånd. Numera finns i utlänningslagstiftningen betydligt effektivare medel för att avhålla en arbetsgivare från att anställa sådan arbetskraft menade IPOK och pekade på den straffavgift som kan ådömas en arbetsgivare som anställer arbetskraft som saknar arbetstillstånd. Enligt IPOK:s mening fanns det ur principiell synpunkt inte heller skäl att ha ett särskilt register för brottsbekämpning som omfattade arbetsanmälda utlänningar. Syftet med registret var inte att få till stånd ett sådant särskilt brottsspaningsregister, även om det kommit att användas härför.

IPOK:s slutsats blev att arbetsgivaranmälningarna borde upphöra eftersom nyttan av dem inte är så stor i förhållande till resursinsatsen att verksamheten borde behållas. Den generella skyldigheten för arbetsgivarna att anmäla utländsk arbetskraft kunde ersättas med en stickprovskontroll på vissa arbetsplatser för att se till att personer inte arbetar utan arbetstillstånd. Vid remissbehandlingen av IPOK:s förslag var remissinstansernas uppfattning i denna fråga delad. Flera tunga remissinstanser som exempelvis rikspolisstyrelsen ville behålla systemet.

Ett flertal förslag i IPOK:s ovannämnda betänkande har lett fram till förslag från regeringen i proposition 1983/84:144 om invandrings- och flyktingpolitiken. Propositionen berör dock inte IPOK:s nu ifrågavarande förslag. Med hänsyn härtill utgår utskottet från att överväganden fortfarande pågår i frågan i regeringskansliet. Någon åtgärd med anledning av motion Sf511 är inte påkallad.

Utskottet hemställer

1. beträffande *skrivelse om flyktingpolitiken*

att riksdagen lägger regeringens skrivelse 1985/86: 129 till handlingarna,

2. beträffande *internationellt samarbete i flyktingfrågor*

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Sf501 yrkande 2, 1985/86:Sf519 yrkande 1 i och 1985/86:Sf517 yrkande 6,

3. beträffande *överläggningar med DDR*

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:487 yrkande 4, 1985/86:482 och 1985/86:Sf517 yrkande 5,

4. beträffande *tillkännagivande om flyktingpolitiken*

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Sf501 yrkande 1 och 1985/86:Sf509 yrkande 1 i motsvarande del,

5. beträffande *en redovisning av asylpraxis m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:488 och 1985/86:Sf517 yrkande 4,

6. beträffande *återinträde i ICM*

att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1714 och 1985/86:Sf506,

7. beträffande *klagorätt i verkställighetsärenden*

att riksdagen med bifall till proposition 1985/86:133 antar i propositionen framlagt förslag till införande av ny 89 a § i utlänningslagen (1980:376) och ny lydelse av 90 § samma lag,

8. beträffande *förberedelsetid för avresa*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Sf519 yrkande 1 c,

9. beträffande *polisens uppgifter i asylärenden*

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Sf513 yrkande 4, 1985/86:Sf517 yrkande 3 och 1985/86:Sf519 yrkande 1 a,

10. beträffande *förhandsbesked i asylärenden*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Sf513 yrkande 3,

11. beträffande *omhändertagande av pass*

att riksdagen med anledning av propositionen och motion 1985/86:483 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1985/86:484 yrkande 1 i motsvarande del, 1985/86:485 yrkande 1 och 1985/86:487 yrkande 1,

dels antar i propositionen framlagt förslag till införande av ny 8 b § i utlänningslagen

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om omhändertagande av pass,

12. beträffande *fotografi och fingeravtryck*

att riksdagen med anledning av propositionen och motionerna 1985/86:483 yrkandena 2 och 3, 1985/86:484 yrkandena 1 i motsvarande del och 2 och 1985/86:487 yrkande 2 samt med avslag på motionerna 1985/86:485 yrkande 2 och 1985/86:486 yrkande 1,

dels inför en ny 8 c § i utlänningslagen av följande såsom utskottets förslag betecknade lydelse:

8 c §

Polismyndigheten får ta en utlännings fingeravtryck och fotografi om *utlänningen, vid* vid ankomsten till Sverige eller *därefter, ansöker* om uppehållstillstånd *eller om utlänningen vid ankomsten till riket* inte kan styrka sin identitet.	Polismyndigheten får ta en utlännings fingeravtryck och fotografi om *utlänningen vid* ankomsten till Sverige eller *när han därefter ansöker* om uppehållstillstånd inte kan styrka sin identitet.

dels antar i propositionen framlagt förslag till införande av ny 50 a § i samma lag,

13. beträffande *transportörers skyldighet att medföra en utlänning från Sverige*

att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86: 483 yrkande 4, 1985/86: 484 yrkande 1 i motsvarande del, 1985/86: 485 yrkande 3, 1985/86: 486 yrkande 2 och 1985/86: 487 yrkande 3 avslår det i propositionen framlagda förslaget till ny lydelse av 82 § utlänningslagen och den till denna paragraf föreslagna övergångsbestämmelsen,

14. beträffande *omprövning av beslut*

att riksdagen med bifall till propositionen antar i propositionen framlagt förslag till

dels Lag om ändring i utlänningslagen (1980: 376) i de delar förslaget inte berörts i momenten 7, 11, 12 och 13 ovan och med den ändring i ingressen som föranleds av utskottets hemställan i moment 13.

dels förslag till Lag om ingivande av besvär över statens invandrarverks beslut i vissa ärenden enligt utlänningslagen (1980: 376) m. m.,

15. beträffande *flyktingbarnens situation m. m.*

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Sf510 yrkandena 1 och 2, 1985/86: Sf519 yrkandena 1 e-g och 1985/86: 347 yrkande 1,

16. beträffande *muntliga överläggningar i asylärenden*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Sf515,

17. beträffande *motivering av beslut*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Sf519 yrkande 1 d,

18. beträffande *tidsbegränsat arbetstillstånd under väntetiden*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Sf502,

19. beträffande *uppskjuten invandringsprövning*

att riksdagen avslår motionerna 1984/85: 2307 yrkande 2 i motsvarande del, 1985/86:Sf326 och 1985/86:Sf503,

20. beträffande *anhöriginvandring*

att riksdagen avslår motion 1984/85: 2307 yrkande 2 i motsvarande del,

21. beträffande *arbetsgivares anmälningsskyldighet*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Sf511.

Stockholm den 22 maj 1986

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Nils Carlshamre (m), Ralf Lindström (s), Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Ulla Johansson (s), Lena Öhrsvik (s), Kenth Skårvik (fp), Siri Häggmark (m), Ingegerd Elm (s), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk), Margareta Persson (s), Jerry Martinger (m) och Erik Jansson (s).

Reservationer

1. Internationellt samarbete i flyktingfrågor (mom. 2)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Av regeringens" och slutar med "är påkallat." bort ha följande lydelse:

Den allra största bördan av flyktingströmmarna bärs i dag av fattiga och underutvecklade länder i tredje världen, medan de högt industrialiserade länderna i Västeuropa ansträngер sig att bygga upp vattentäta murar omkring sig för att skydda sig mot de stora flyktingproblemen i världen. Det är enligt utskottets mening nödvändigt att också länderna i Europa tar sin del av ansvaret för världens flyktingproblem. Sverige har här en viktig roll och regeringen bör, såsom framhållits i motion Sf501, ta initiativ på statsministernivå för att internationella överenskommelser nås som gör det möjligt för de europeiska länderna att på ett organiserat sätt ta sin del av ansvaret för flyktingarna. Det anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 2 bort hemställa

2. beträffande *internationellt samarbete i flyktingfrågor*
att riksdagen med bifall till motion 1985/86: Sf501 yrkande 2 och med anledning av motionerna 1985/86: Sf517 yrkande 6 och 1985/86: Sf519 yrkande 1 i som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Tillkännagivande om flyktingpolitiken (mom. 4)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 9 med "De påståenden" och slutar på s. 10 med "vid gränsen." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening sammanfaller Sveriges flyktingpolitik i dag inte med den allmänna rättsuppfattningen. Utlänningslagstiftningen tillämpas

mycket restriktivt för de flyktingar som lyckas komma till de svenska gränserna och man försöker med visumtvång, kontakter och påtryckningar mot våra grannländer att göra det omöjligt för flyktingar att komma till Sverige och söka politisk asyl.

Utskottet anser i likhet med motionärerna i motion Sf501 att flyktingpolitiken inte får styras av ekonomiska eller arbetsmarknadspolitiska hänsyn. Den måste i stället vara en fråga om internationell solidaritet, vilket innebär att man måste vara generös trots att arbetsmarknaden och de ekonomiska resurserna är ansträngda. De grundläggande principerna för flyktingpolitiken, humanism, omtanke, medmänsklighet och internationell solidaritet måste i ett sådant läge värnas med extra kraft.

dels att utskottet under mom. 4 bort hemställa

4. beträffande *tillkännagivande om flyktingpolitiken*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86: Sf501 yrkande 1 och med anledning av motion 1985/86: Sf509 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Polisens uppgifter i asylärenden (mom. 9)

Margareta Andrén och Kent Skärvik (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är angeläget att handläggningen och organisationen i samband med direktavvisningarna nu ses över i asylutredningen så att rättssäkerheten kan stärkas i dessa situationer. Utredningen bör emellertid ges klara direktiv att lägga fram ett förslag som innebär att polisens beslutsbefogenheter när det gäller direktavvisningsfall förs över till invandrarverket. Det är enligt utskottets mening inte lämpligt att polisen agerar som en domstol i asylärenden, utan polisen bör i första hand vara ett verkställande organ i sådana ärenden.

Det anförda bör med bifall till motion Sf519 yrkande 1 a ges regeringen till känna. Härigenom får syftet med motionerna Sf513 yrkande 4 och Sf517 yrkande 3 ansès tillgodosett.

dels att utskottet under mom. 9 bort hemställa

9. beträffande *polisens uppgifter i asylärenden*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86: Sf519 yrkande 1 a och med anledning av motionerna 1985/86: Sf513 yrkande 4 och 1985/86: Sf517 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Polisens uppgifter i asylärenden (mom. 9)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion Sf513 att de hittillsvarande erfarenheterna då det gäller handläggningen av asylutredningar leder fram till att dessa bör skötas av civila organ. Det naturliga är att SIV med hjälp av kommunala organ svarar för uppgifterna. En utredning bör således tillsättas med uppgift att successivt överföra polisens uppgifter på utlänningslagstiftningens område till sådana civila organ.

dels att utskottet under mom. 9 bort hemställa

9. beträffande *polisens uppgifter i asylärenden*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86: Sf513 yrkande 4 och med anledning av motionerna 1985/86:Sf517 yrkande 3 och 1985/86:Sf519 yrkande 1 a som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Flyktingbarnens situation (mom. 15)

Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Kenth Skårvik (fp) och Rune Backlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "några timmar." bort ha följande lydelse:

Trots att möjligheten att ta barn i förvar skall tillämpas endast i undantagsfall, och upprepade uttalanden gjorts om att det endast i yttersta nödfall och för några timmar får förekomma att barnen med vårdnadshavarna placeras i häkte eller arrestlokal, utnyttjas uppenbarligen möjligheten att ta barn i förvar i häkte eller arrestlokal i högre utsträckning än vad som är avsikten. Utskottet anser att den enda möjligheten att komma till rätta med dessa problem är att införa ett absolut förbud mot att ta barn i fängsligt förvar. Regeringen bör därför lägga fram förslag härom för riksdagen.

Det anförda bör med bifall till motionerna Sf519 yrkande 1 f och 347 yrkande 1 i motsvarande del ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 15 bort hemställa

15. beträffande *flyktingbarnens situation m. m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86: Sf519 yrkande 1 f och 1985/86: 347 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1985/86: Sf510 yrkandena 1 och 2, 1985/86: 519 yrkandena 1 e och g och 1985/86: 347 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om förbud mot att ta barn i fängsligt förvar.

6. Motivering av beslut (mom. 17)

Margareta Andrén och Kenth Skårvik (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Som framgått" och slutar med "yrkande 1 d." bort ha följande lydelse:

Utskottet kan ha förståelse för att det med hänsyn till den asylsökande

inte är lämplig att i ett beslut om avslag på uppehållstillstånd ta upp och närmare analysera de skäl sökanden åberopat. Det måste emellertid alltid finnas möjlighet för den enskilde eller hans ombud att få besked om motiveringen till beslutet. Eftersom det i praktiken visat sig att detta inte alltid är möjligt bör handläggarna vara skyldiga att föra sådana anteckningar i akten att besked vid förfrågan kan lämnas.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Sf519 yrkande 1 d bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 17 bort hemställa

17. beträffande *motivering av beslut*

att riksdagen med anledning av motion 1985/86: Sf519 yrkande 1 d som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Tidsbegränsat arbetstillstånd under väntetiden (mom. 18)

Nils Carlshamre, Siri Häggmark och Jerry Martinger (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "motion Sf502." bort ha följande lydelse:

Såsom framhållits i motion Sf502 utsätts asylsökande för mycket stora påfrestningar under en påtvingad, ibland årslång, sysslolöshet medan de väntar på uppehållstillstånd. I allmänhet är de asylsökande inställda på att skapa sig en ny framtid och försörja sig genom eget arbete. I stället hamnar de i en beroendesituation som de inte kan påverka. Den svenska opinionen uppfattar också de asylsökandes sysslolöshet som ett hot mot den egna välfärden.

Utskottet anser därför, i de fall det står klart att de asylsökandes fall skall tas upp till utredning om uppehållstillstånd, att ett tidsbegränsat arbetstillstånd bör kunna ges och att regeringen bör ändra utlänningsförordningen i enlighet härmed,

dels att utskottet under mom. 18 bort hemställa

18. beträffande *tidsbegränsat arbetstillstånd under väntetiden*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Sf502 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Uppskjuten invandringsprövning (mom. 19)

Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Kenth Skårvik (fp) och Rune Backlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill erinra om att uppehållstillstånd skall sökas före inresan av den som åberopar en s.k. snabb anknytning. Eftersom man mot denna bakgrund inte behöver riskera en okontrollerbar invandring, bör det enligt utskottets mening vara möjligt att tillämpa en generösare praxis för permanent uppehållstillstånd så att ett sådant tillstånd i enlighet med vad som

föreslagits i motion 2307 kan ges redan efter den första sexmånadersperiodens utgång. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 19 bort hemställa

19. beträffande *uppskjuten invandringsprövning*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2307 yrkande 2 i motsvarande del och med anledning av motionerna 1985/86: Sf326 och 1985/86: Sf503 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Anhöriginvandring (mom. 20)

Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Kenth Skårvik (fp) och Rune Backlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "riksdagens sida." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning måste familjesammanföring och anhöriginvandring ses som viktiga delar i svensk flykting- och invandringspolitik. Familjen spelar i många länder och kulturer en betydligt större roll såväl ekonomiskt som socialt än i vårt land. Till familjen räknas ofta en vidare krets av anhöriga än vad som är vanligt i Sverige. Starka humanitära och sociala skäl talar därför för en generös praxis när det gäller att medge invandring av anhöriga till flyktingar och sådana som fått en fristad i vårt land av politisk-humanitära skäl.

Utskottet tillstyrker således bifall till motion 2307 i nu behandlad del. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 20 bort hemställa

20. beträffande *anhöriginvandring*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85: 2307 yrkande 2 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Arbetsgivares anmälningsskyldighet (mom. 21)

Nils Carlshamre (m), Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Kenth Skårvik (fp), Siri Häggmark (m), Rune Backlund (c) och Jerry Martinger (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Ett flertal" och slutar med "inte påkallad." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening har IPOK:s utredning på ett övertygande sätt visat att det inte längre finns skäl för att generellt ha arbetsgivaranmälningarna kvar utan att det är tillräckligt med stickprovskontroller. Utskottet anser därför att regeringen snarast bör ändra utlänningsförordningen i detta hänseende. Vad utskottet anfört bör med bifall till motion Sf511 ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 21 bort hemställa

21. beträffande *arbetsgivares anmälningsskyldighet*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Sf511 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Överläggningar med DDR

Nils Carlshamre (m), Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Kenth Skårvik (fp), Siri Häggmark (m) Rune Backlund (c) och Jerry Martinger (m) anför:

I motion 487 av Nils Carlshamre m.fl. (m), yrk. 4 begärs redovisning av karaktären och innehållet i de med Östtyskland träffade överenskommelserna om transitering av flyktingar samt en utvärdering av den nya regeltillämpningens följder för svensk handläggning av flyktingärenden och av konsekvenserna för flyktingarna i fråga. Genom den information utskottet fått del av under ärendets behandling har dessa önskemål blivit tillgodosedda. Vi delar därför uppfattningen att motionsyrkandet inte föranleder någon ytterligare åtgärd. Vi vill emellertid framhålla att den erhållna informationen visserligen kunnat sprida ljus över ett tidigare delvis dunkelt händelseförlopp men inte kunnat skingra den oro vi och andra hyser rörande effekterna av den nya regeltillämpningen. Det må vara, att det endast är vanliga viseringsregler som tillämpas, men dessa regler har utformats främst med tanke på turist- och affärsresor. Ett viktigt syfte såväl med FN:s flyktingkonvention som med svensk flyktinglagstiftning måste vara just att sätta normala regler ur spel för att möta onormala situationer. Sedan full information nu lämnats om den aktuella regeltillämpningen blir det anledning att återkomma till sakfrågan.

2. Tidsbegränsat arbetstillstånd under väntetiden

Margareta Andrén och Kenth Skårvik (båda fp) anför:

I likhet med utskottsmajoriteten anser vi att man i första hand bör försöka komma till rätta med de problem som uppkommer under väntetiden genom att hålla nere handläggningstiderna. Skulle det emellertid visa sig att dessa tider inte nedbringas till en acceptabel nivå anser vi att man bör ta frågan om arbetstillstånd under väntetiden under nytt övervägande. Vi förutsätter att regeringen har sin uppmärksamhet riktad på frågan och har för dagen inget särskilt yrkande.

1 Förslag till

Lag om ändring i utlänningslagen (1980: 376)

Härigenom föreskrivs i fråga om utlänningslagen (1980: 376)[1]
dels att 68, 71, 72, 82 och 90 §§ skall ha följande lydelse,
dels att i lagen skall införas sex nya paragrafer, 8 b, 8 c, 50 a, 65 a, 65 b och 89 a §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	8 b §
	Om en utlänning ansöker om uppehållstillstånd vid ankomsten till Sverige eller därefter, får polismyndigheten omhänderta hans pass i avvaktan på att utlänningen får tillstånd att vistas här eller lämnar landet.
	8 c §
	Polismyndigheten får ta en utlännings fingeravtryck och fotografi om utlänningen, vid ankomsten till Sverige eller därefter, ansöker om uppehållstillstånd eller om utlänningen vid ankomsten till riket inte kan styrka sin identitet.
	50 a §
	Om förutsättningar för förvarstagande enligt 50 § första stycket föreligger, får polismyndigheten ta utlänningens fingeravtryck och fotografi.
	65 a §
	Om den som överklagar ett beslut av statens invandrarverk inte har angett vilken ändring i beslutet som han begär eller grunderna för ändringsyrkandet, får verket uppmana klaganden att lämna uppgifter i dessa avseenden.
	65 b §
	Finner statens invandrarverk att ett beslut, som verket meddelat som första instans, är oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, får verket ändra beslutet om det inte blir till nackdel för utlänningen.

[1] Lagen omtryckt 1984: 595.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Omprövning får ske även om beslutet överklagas hos regeringen. Sedan invandrarverket har överlämnat handlingarna i ärendet till regeringen, får verket ompröva sitt beslut endast om regeringen begär yttrande från verket.

68 §[1]

Beslut av förvaltningsmyndigheter i ärenden enligt denna lag får överklagas endast i de fall som anges i 63, 65, 66, 66 a, 67 och 90 §§.	Beslut av förvaltningsmyndigheter i ärenden enligt denna lag får överklagas endast i de fall som anges i 63, 65, 66, 66 a, 67, *89 a* och 90 §§.

Klagan får föras även över en förvaltningsmyndighets beslut att avvisa ombud eller biträde och beslut i jävsfråga. Sådan klagan får föras särskilt.

71 §

Finner regeringen att ett beslut om utvisning enligt 40 eller 43 § inte kan verkställas eller finns det annars skäl för att beslutet inte längre skall gälla vare sig det har verkställts eller inte, får regeringen upphäva beslutet helt eller delvis eller också medge att utlänningen får uppehålla sig här i riket trots beslutet.

Har frågan om verkställighet av ett beslut om utvisning enligt 40 eller 43 § överlämnats till statens invandrarverk och finner invandrarverket att beslutet inte bör verkställas, skall verket med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen.	*Om frågan om verkställighet av ett beslut om utvisning enligt 40 eller 43 § har överlämnats till statens invandrarverk, skall invandrarverket med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen, om verket finner att beslutet inte bör verkställas. Detsamma gäller om frågan om verkställighet övergått till invandrarverket enligt 89 a §.*

72 §

	Om statens invandrarverk efter omprövning bifaller en ansökan om uppehållstillstånd, får verket samtidigt upphäva ett mot samma person meddelat beslut om avvisning eller utvisning.
Har frågan om verkställighet av ett beslut om avvisning enligt 28 eller 29 § eller utvisning enligt 38 § överlämnats till statens invandrarverk enligt 85, 86 eller 89 § eller övertagits av invandrarverket enligt 90 a § och finner invandrarverket att beslutet inte bör verkställas, får verket upphäva beslutet eller	*Om frågan om verkställighet av ett beslut om avvisning enligt 28 eller 29 § eller utvisning enligt 38 § överlämnats till statens invandrarverk enligt 85, 86 eller 89 §, får invandrarverket upphäva beslutet eller besluta anstånd med verkställigheten om verket finner att beslutet inte bör verkställas. Detsamma*

[1] Senaste lydelse 1985:425.

besluta anstånd med verkställigheten. Frågor om upphävande av beslut som anges i denna paragraf eller anstånd med verkställigheten av ett sådant beslut kan prövas av regeringen endast då invandrarverket med stöd av 69 § har överlämnat verkställighetsärendet till regeringen eller då verkets beslut har överklagats enligt 90 §.

gäller om frågan om verkställighet övergått till invandrarverket enligt 89 a § eller övertagits av invandrarverket enligt 90 a §.

Frågor om upphävande av beslut som anges i andra stycket eller anstånd med verkställigheten av ett sådant beslut kan prövas av regeringen endast då invandrarverket med stöd av 69 § har överlämnat verkställighetsärendet till regeringen eller då verkets beslut har överklagats enligt 90 §.

82 §

Avvisas en utlänning, som har kommit hit till riket med fartyg eller luftfartyg, får han föras tillbaka till fartyget eller luftfartyget, *om detta skall avgå till utlandet omedelbart eller inom den närmaste tiden*. Han får också sättas ombord på annat fartyg eller luftfartyg med samma innehavare. Vägrar fartygets eller luftfartygets befälhavare att ta emot utlänningen, får polismyndigheten förelägga honom lämpligt vite.

Avvisas en utlänning, som har kommit hit till riket med fartyg eller luftfartyg, får han föras tillbaka till fartyget eller luftfartyget. Han får också sättas ombord på annat fartyg eller luftfartyg med samma innehavare. Vägrar fartygets eller luftfartygets befälhavare att ta emot utlänningen, får polismyndigheten förelägga honom lämpligt vite.

Första stycket gäller även verkställighet av utvisning enligt 38, 43, 47 eller 48 §, om utlänningen har underlåtit att vid inresan visa upp sitt pass för polismyndigheten och utvisningsbeslutet har meddelats inom sex månader efter inresan.

Första och andra styckena gäller inte om fartyget eller luftfartyget skall avgå till ett land dit utlänningen enligt 77–80 §§ inte får sändas.

89 a §

En polismyndighets beslut att inte överlämna eller hänskjuta ett verkställighetsärende enligt 85–87 §§ får överklagas av utlänningen genom besvär hos statens invandrarverk. Även beslut att inte överlämna ett verkställighetsärende enligt 89 § får överklagas av utlänningen i samma ordning under förutsättning att fråga uppkommit om avlägsnandebeslutet skall verkställas eller ej. Vid bifall till besvären övergår verkställighetsärendet till invandrarverket. Invandrarverkets beslut att inte bifalla besvären får inte överklagas.

Verkställigheten får genomföras utan hinder av besvär enligt första

stycket, om inte invandrarverket förordnar annat. Invandrarverket skall skyndsamt ta ställning till om verkställigheten tills vidare skall inställas samt även skyndsamt pröva besvären.

90 §

Statens invandrarverks beslut i ett verkställighetsärende får överklagas av utlänningen, om ärendet har överlämnats till verket enligt 85 eller 86 § *eller om ärendet har överlämnats på annan grund* eller övertagits enligt 90 a § och utlänningen i ärendet har anfört omständigheter som enligt 85 eller 86 § skall föranleda att ärenden som där avses överlämnas till verket.

Statens invandrarverks beslut i ett verkställighetsärende får överklagas av utlänningen, om ärendet har överlämnats till verket enligt 85 eller 86 §. *Detsamma gäller om ett verkställighetsärende överlämnats till invandrarverket på annan grund eller övergått enligt 89 a §* eller övertagits enligt 90 a § och utlänningen i ärendet har anfört omständigheter som enligt 85 eller 86 § skall föranleda att ärenden som där avses överlämnas till verket.

Klagan förs hos regeringen genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986. Bestämmelserna i 82 § i dess nya lydelse tillämpas inte beträffande utlänning som ankommit till Sverige dessförinnan.

2 Förslag till

Lag om ingivande av besvär över statens invandrarverks beslut i vissa ärenden enligt utlänningslagen (1980: 376) m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Statens invandrarverks beslut i frågor som anges i 65 och 90 §§ utlänningslagen (1980:376) eller i utlänningsförordningen (1980:377) överklagas skriftligt. I skrivelsen skall klaganden ange vilket beslut som överklagas och den ändring i beslutet som han begär.

Skrivelsen ges in till invandrarverket. Den skall ha kommit in dit inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

2 § Statens invandrarverk prövar om skrivelsen med överklagandet har kommit in i rätt tid. Har skrivelsen kommit in för sent, skall invandrarverket avvisa den, om inte annat följer av andra eller tredje stycket.

Skrivelsen skall inte avvisas, om försening*en* beror på att invandrarverket har lämnat klaganden en felaktig underrättelse om hur man överklagar.

Skrivelsen skall inte heller avvisas, om den inom överklagandetiden har kommit in till regeringens kansli. I sådana fall skall skrivelsen vidarebefordras till invandrarverket med uppgift om vilken dag skrivelsen kom in till kansliet.

3 § Om skrivelsen inte avvisas enligt 2 §, skall statens invandrarverk överlämna skrivelsen och övriga handlingar i ärendet till regeringen.

4 § Om statens invandrarverk efter överklagande ändrar sitt beslut så som den klagande begär, skall överklagandet inte leda till ytterligare åtgärder. I så fall tillämpas inte 2 och 3 §§.

Ändrar invandrarverket beslutet på annat sätt än klaganden begär, skall överklagandet anses omfatta det nya beslutet, om inte avvisning skall ske enligt 2 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986 och gäller till utgången av år 1986.

Skrivelsen 1
Propositionen 1
Motioner
Motioner väckta med anledning av proposition 1985/86: 133 1
Motion väckt med anledning av prop. 1985/86: 98 2
Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1984/85 3
Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1985/86 3
Utskottet 4
Inledning 4
Skrivelse om flyktingpolitiken 5
Proposition 1985/86: 133 om ändring i utlänningslagen m. m. 11
Inledning 11
Klagorätt i verkställighetsärenden m. m. 11
Omhändertagande av pass och tagande av fotografi och fingeravtryck 14
Transportörers skyldighet att medföra en utlänning från Sverige 17
Omprövning av beslut 18
Övriga motionsyrkanden 18
Handläggning av flyktingärenden 18
Tidsbegränsat arbetstillstånd under väntetiden 21
Anhöriginvandringen 21
Arbetsgivares anmälningsskyldighet 24
Hemställan 25
Reservationer 27
1. Internationellt samarbete i flyktingfrågor (vpk) 27
2. Tillkännagivande om flyktingpolitiken (vpk) 27
3. Polisens uppgifter i asylärenden (fp) 28
4. Polisens uppgifter i asylärenden (vpk) 28
5. Flyktingbarnens situation (fp, c) 29
6. Motivering av beslut (fp) 29
7. Tidsbegränsat arbetstillstånd under väntetiden (m) 30
8. Uppskjuten invandringsprövning (fp, c) 30
9. Anhöriginvandring (fp, c) 31
10. Arbetsgivares anmälningsskyldighet (m, fp, c) 31
Särskilda yttranden
1. Överläggningar med DDR (m, fp, c) 32
2. Tidsbegränsat arbetstillstånd under väntetiden (fp) 32

Bilaga 33

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1986